

Af Per
Nellemann Bang

Kusama andre kunstnere og visuel perseveration

På kunstmuseet Louisiana i Humlebæk i Nordsjælland kunne man for kort tid siden se en fantastisk udstilling, der med rette er kaldt 'I uendeligheden', af den japansk-amerikanske billedkunstner Yayoi Kusama.

Uendeligt publikum med rødprykket Fallos.

Kusama Iteration. Fotograf i centrum.

Udstillingen var en gennemgang af hendes værker, bredt favnende fra performance, skulpturer og malerier spændende fra de første store malerier med net eller med prikker som kunne være monokrome eller med lystige 'polka dots' i stærke farver, til forunderlige spejlgallerier hvor illusioner strives.

Vi kunne se installationer, som vi i Kusamas tilfælde kan kaldes 'EXTALLATIONER', fordi installationerne uden grænser flyder ud i den omgivende verden.

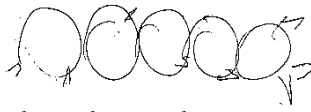
Uendelige afstande bliver dannet med spejle, og uendelige mængder af genstande som græskar ses iblandet og perseveration af fallosformer. Ind imellem blandet med en slags

skulpturer i form af slanger eller er det igen penisser i alle mulige sammensætninger. En robåd er gjort af sammensatte former af fallosser. Det kunne være provokerende i 1960'erne, men værket fremtræder nu mere afslappet, og man fornemmer det geniale, ideen, der uden hæmninger gennemføres udelukkende med henblik på skabelsen.

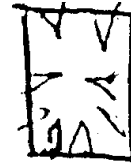

Instalation Kusama: Obliteration Room (Forsvindingsværelse).

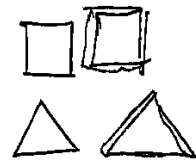
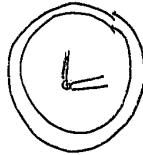
I et rum er alle møbler, lamper og vægge malet i 'polka dots'. Se billedet. Værelset fremtræder som regulært eksperimentarium, fordi det er svært at adskille de enkelte objekter fra hinanden. Klaverets tangenter synes at fortsætte over i en dug på bordet, som igen går lige over i en vase. Forvirrende og fascinerende, når man på den måde mister orienteringen og oplever alle genstande vægge og lamper på en gang uden grænser.

Trailing, Palinopsi ved posterior temporal læsion.

Takkede kanter hos pt. med polyopi.

333 3)
333

3

Monoculær polyop.

Tegninger foretaget af patienter med cerebral monoculær diplopi. Patienterne havde følger efter læsioner i bagre cortex uden større synsfeltudfald. Patienterne skulle eftertegne figuren til venstre. Patienternes tegninger ses til højre herfor. En enkelt tegning demonstrerer 'trailing'. Et synsspor som en gentagelse af den oprindelige cirkel i flere omgange, så der opstår et 'spor'. Bemærk også hakkerne i figuren.

Kusama bruger farverne til at udviske objekternes grænser, hvor farverne under mere normale omstændigheder medvirker til at afgrænse og adskille de enkelte genstande. Kusama bruger POP-art teknikker til det yderste.

Når man ser i biografier om Kusama, nævnes det bestandigt, at hun i barndommen havde gentagne oplevelser af palinopsi, som også kaldes visuel perseveration, og som for eksempel kan bestå i, at et fikseret objekt eller dele af et objekt ikke forsvinder, når den visuelle scene skifter. Tavlen vaskes ikke helt ren, enkelte områder efterlades uvaskede i flere sekunder. I andre tilfælde er der tale om 'trailing', en spordannelse hvor f.eks. en kastet bold ses med omridset af bolden i boldens parabelbue.

Det illusoriske billede er ikke foreneligt med et negativt efterbillede, da det tværtimod i reglen er et positivt billede.

Kusama går lige i kødet på fastsatte psykologiske dogmer. Som for eksempel at farver er til for at aftegne en genstand. Farven og genstanden er knyttet til hinanden. Rød som en tomat siger vi og forestiller os en tomat, når vi tænker på noget rødt. Og vi bringer endog farven ind i objektets navn som i 'grønært'.

Men Kusama lykkes med at få farverne og prikkerne til at udviske objekterne, så den visuelle scene fremtræder som et hallucinatorisk trip.

Men er Kusamas inspiration barndommens og ungdommens eventuelle angreb af migræne, eller er inspirationen blevet tilført psykodeliske oplevelser af cannabis eller LSD natur?

Polka Dot Love Room. Fra 1965 i Nederlandene. Foto forf.

Gersztenkorn og Lee, 'G og L' har i et ret nyt autoritativt review af 127 publicerede tilfælde af palinopsi opdelt tilfældene i to hovedgrupper. De benigne forårsaget af bivirkninger af medikamenter og de alvorlige, som kan være et symptom på en potentiel livstruende cortical læsion i synscortex og tilgrænsende områder.

Palinopsi er, skriver G. og L. : "En heterogen gruppe af symptomer, som ikke akkurat kan klassificeres som enten visuelle illusioner eller visuelle hallucinationer, som fører til en ambivalens i nosologien af palinopsi og relaterede termer som akinetopsi, illusorisk visuel spredning, og cerebral polyopi."

Der er beskrevet enkelttilfælde af palinopsi i forbindelse med akut opticus neurit ved multipel sclerose og efter fotokoagulation. Men tilfældene må være meget sjældne og ikke typiske.

Palinopsien er almindelig som en del af den schizofrenes synsforstyrrelser, som også kan have lighedspunkter med de hallucinogene drogers forstyrrelser af virkelighedsopfattelsen.

Psykologen Ollner mener, at Palinopsia skulle være en del af de spanske maleres El Grecos og Salva-

dor Dalis billedgengivelse med ændring af perspektivet, deformationer og forvriddinger.

Med hensyn til *El Greco* kan stilen frit forstås med El Grecos opvækst i det byzantisk dominerede Kreta og senere uddannelse i Venedig. De græsk katolske ikoner, hvor de portrætterede har usædvanligt

Greco St. Martin beggar NatGalWash.

lange fingre, kender vi jo alle. Det er Ollner da også lidt inde på. Den engelske øjnelæge Trevor-Roper har underligt nok tænkt på astigmatisme som forklaring på de langstrakte ansigter og legemer. Det kan dog hurtigt afvises, idet en svært astigmat som normale også ville se en figur for langstrakt

The Great Masturbator Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofia.

Derimod er det nok oplagt, at for Salvador Dalí og den ti år ældre hustru Gala, var der sikkert ikke meget, der var dem fremmed inden for seksuelle og medikamentelle oplevelseseksperimenter. Salvador Dalí var kendt candaulist. Mange billeder af Dalí har ofte seksuelle hentydninger, og andre har en direkte konfrontation som 'Visage du Grand Masturbateur' Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofia, hvor den nytilkomne hustru Gala dukker op i billedet tilsyneladende for at nyde sine evner.

Ollner fremhæver Dalís St. Antonius fristelse som eksempel på den mandlige uformåen med ritualer og andre midler at komme tilrette med syndige lyster og begær. Hun skriver: "Dalí har maksimalt utnyttet palinoptiska fenomen i den visionära processonen". Det er dog lidt underligt, at Ollner ikke nævner den nederlandske Hieronymus Bosch's trefløjede alterbillede af St. Antonius

Hieronymus Bosch (Versuchung des Hl. Antonius).

fristelse (1501), hvor de selvsamme hallucinationer og visioner ses på himlen.

Man kan næsten sige, at for Marc Chagall var disse hallucinations-

lignende erindringer nærmest et kendetegn. Flyvende mennesker og køer. I stærke farver og andre næsten gennemskinnelige genstande ses i mange af hans billeder, og spredt på lærredet, fragmenter af genstande eller levende væsener.

Chagall skriver selv, at når han maler med hjertet, bliver billedet til noget, men ikke når han maler med forstanden. Det er underligt at tænke sig, at Chagall lige efter den russiske revolution var kommissær for billedkunst i Vitebsk, Belarusområdet nær fødebyen. Det holdt da heller ikke længe. Et par år efter flytning til Moskva måtte han drage til Paris.

Chagall boede i kunstnerkollektivet *La Ruche* i Montparnasse, Paris, hvor også *Robert Delanay* boede.

Også *Delaunay* kan have en

Marc Chagall, 1911. I ad the Village Moma, Gugenheim, N.Y.

Marc Chagall, 1913, *Paris par la fenêtre*, 1913 (*Paris Through the Window*), oil on canvas, 136 x 141.9 c. Philadelphia Art Museum.

palinoptisk tilgang i mange tidlige billeder, med løsrevne objekter og figurdele.

La Ville de Paris, Carousel of Pigs 1906.

Så når man først får øje for det, vrimler billedkunsten med plinoptiske fænomener, som åbenbart ikke

Robert Delaunay
GUGG
Carousel of Pigs.
Guggenheim,
N.Y. Museum.

behøver at være et sygeligt fænomen, men er en del af en forestillings- og erindringsproces for at kunne ar-

bejde kreativt uden større risiko for at forfalde til kopistens rolle.

Referencer: www.oftalmolog.com ■

Referencer:

- Borruat FX. Visual hallucinations and illusions, symptoms frequently misdiagnosed by the practitioner. *Klin Monatsbl Augenheilkd.* 1999;214(5):324-7.
- Dalí, Salvador. Wikipedia. Eng. version
- Gersztenkorn, D. & Lee, A.G. : Palinopsia revamped: A systematic review of the literature. *Surv. Ophthalmol.* 60, 1-35, 2015.
- Ollner.L.: Palinopsi –ett visuellt fenomeni El Greco och Salvador Dalís konst. *Läkartidningen*: 2002, 99,2316-2319
- Cassou J. El Greco. Översatt av Cyrus A. Stockholm: Rabén & Sjögren; 1956.
- Michel PH. El Greco peintures. Paris: Les Editions Chêne; 1950.
- Pomeranz HD, Lessel S. Palinopsia and polyopia in the absence of drugs or cerebral disease. *Neurology* 2000;54(4):855-9.
- Ravin, J. Eye problems attributed to El Greco. I *The Eye of the Artist*. Ch.4. Marmor, M. & Ravin, J.G. Mosby, St. Louis 1997.
- Trevor-Roper, P.D.: The Influence of Eye disease on Pictorial Art. *Proc. Roy. Soc.* 1959, 52, 721-744